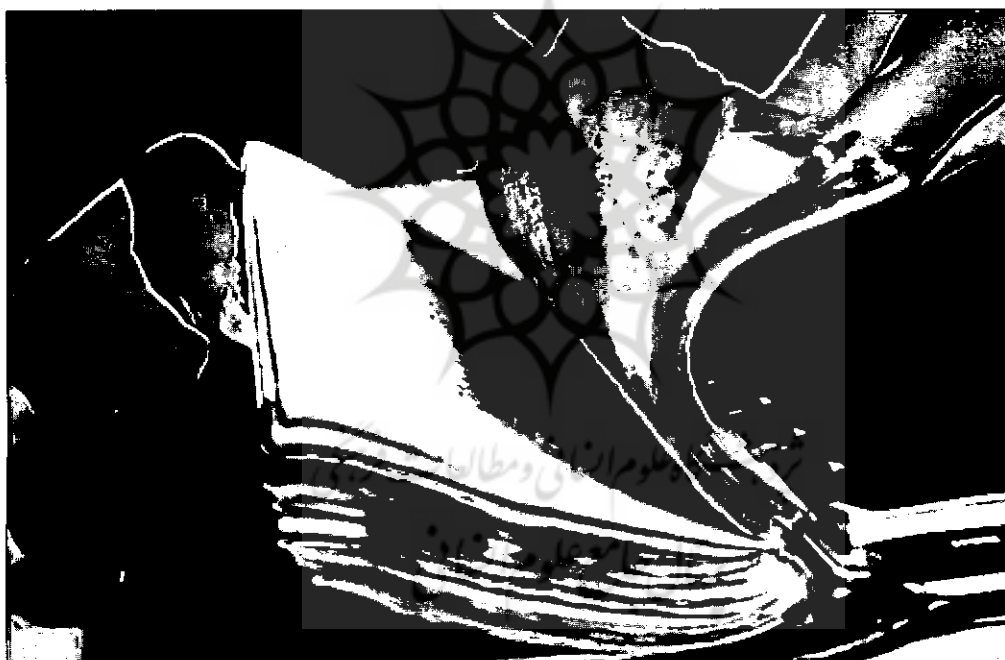

نظارت بر ناظران

نظارت بر کیفیت کار حسابداران رسمی و تخلفات حرفه‌ای احتمالی آنها در مراجع مختلف از جمله بازار اوراق بهادار می‌تواند از جمله مباحث مطرح در قالب قانون جدید بازار اوراق بهادار باشد. برای روشن شدن این موضوع گفت‌وگویی را با دکتر مصطفی علی‌مده، رئیس هیأت عالی انتظامی جامعه حسابداران رسمی ایران انجام داده‌ایم تا علاقه‌مندان بازار سرمایه با ساز و کار نظارت بر حسابداران رسمی آشنا شوند.

شورای عالی و وزیر دارایی رسیده و آیین‌نامه انضباطی در سال ۱۳۸۳ تهیه شده که به تصویب وزیر دارایی و دادگستری رسیده است. کمیته‌هایی برای آیین رفتار حرفه‌ای و کنترل کیفیت خدمات مؤسسات حرفه‌ای تشکیل شده و هیأت‌های بدوی انتظامی و هیأت عالی انتظامی هم تشکیل شده‌اند.

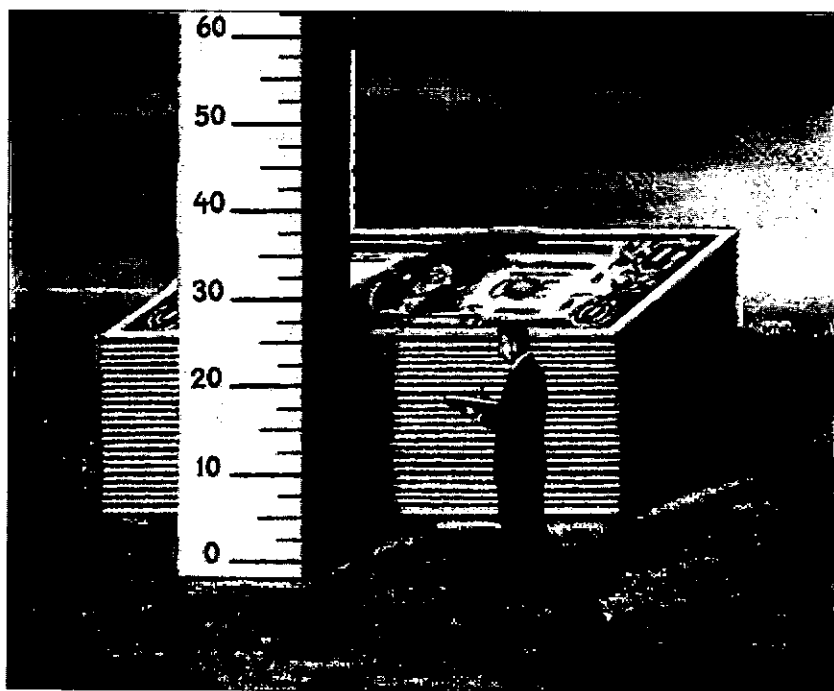
جامعه چگونه به تخلفات اعضای خود رسیدگی می‌کند؟

جامعه حسابداران رسمی مانند سایر جوامع حرفه‌ای

در ابتدا ممکن است در مورد ساز و کار نظارت بر حسابداران رسمی و مؤسسات حسابرسی و امور انتظامی جامعه توضیحاتی بدهید؟

طبق اساسنامه جامعه حسابداران رسمی ایران که در سال ۱۳۷۸ به تصویب هیأت وزیران رسیده، جامعه موظف شده است که بر کیفیت خدمات حرفه‌ای اعضای خود نظارت کند و از رفتار خلاف شئون حرفه‌ای آنان جلوگیری کند. برای این کار، آیین‌نامه رفتار حرفه‌ای در اواخر سال ۱۳۸۲ و آیین‌نامه نظارت حرفه‌ای در سال ۱۳۸۳ تهیه و به تصویب

بینید ما یک جامعه نسبتاً نوپا هستیم. مقررات نظارتی و انضباطی ما به طوری که گفتیم در سال ۱۳۸۳ تصویب شده و در جریان عمل بسیار نارسایی‌های آن آشکار و رفع شود. در مورد نحوه عمل هم لزوماً باید تجربه کنیم و اشکالاتمان را رفع کنیم. اما در مورد اعتراض همکاران، من در جلسه حضور نداشتم ولی قبلاً اعتراض همکارانم را شنیده‌ام. اولاً اعتراض همکاران منحصر به رسیدگی هیأت‌های بدوی است؛ چون در رسیدگی‌های هیأت عالی،

همکاران در جلسه مربوط تشریف داشتند و علاوه بر بیان مطالبشان، دفاعیه کتبی هم تسلیم داشتند. باتوجه به این که تمام آرای هیأت‌های بدوی که تنبیهی بیش از توبیخ داشته‌اند در هیأت عالی انتظامی مطرح و تجدید نظر شده است، به نظر می‌رسد که برخی از اعتراضات رفع شده باشد یا رفع بشود. اما در مورد این که چرا هیأت‌های بدوی از همکاران برای حضور در جلسه دعوت نکرده‌اند توضیحی لازم است: در آیین‌نامه انضباطی موجود مقرر نشده است که هیأت‌های انتظامی بدوی باید چنین دعوتی به عمل آورند. امیدوارم که با تصویب و اجرای آن چنین اعتراضاتی را در آینده نداشته باشیم.

سازمان بورس اوراق بهادار هم کیفیت برخی از گزارش‌های حساب‌رسان معتمد بورس را مطلوب نمی‌داند و هیأتی را برای بررسی آنها تشکیل داده که از قرار، خود شما هم عضو یا رئیس آن هستید و می‌خواهد بر عملکرد حسابداران رسمی معتمد بورس نظارت کند. رابطه این دو نوع نظارت و تداخل آنها را چگونه می‌بینید؟

به نظر می‌رسد مطالبی که فرمودید دقیق نیست. حدود یک سال پیش آقای دکتر عبده که دبیرکل بورس بودند جلساتی را با نمایندگان جوامع حسابداری و سازمان حسابرسی تشکیل دادند تا زمینه‌های همکاری بین حرفه حسابداری و بورس مشخص بشود و این کار با هماهنگی و تشریک مساعی و به صورت نهادینه انجام شود. حاصل آن ایجاد هیأتی بود به نام هیأت همکاری بورس و حرفه حسابداری. این هیأت چهار کمیته دارد برای آموزش،

باید در مرحله نخست به پیشگیری از تخلف اعضای خود بپردازد. در این زمینه کار گروهی را تشکیل داده که آیین رفتار حرفه‌ای را بررسی و اصلاح کند و ارتقا بدهد. کار گروه دیگری را هم تشکیل داده که کیفیت کار اعضا را کنترل می‌کند. این کار گروه برای انجام این وظیفه از خدمات دیگر اعضا استفاده می‌کند. به عبارت دیگر اعضا، کار یکدیگر را کنترل می‌کنند و در صورتی که به اشکالاتی برخورد کردند با نظر کار گروه کنترل کیفیت و از طریق دبیرکل جامعه، به مؤسسه حسابرسی ذی‌ربط در مورد رفع اشکال تذکر می‌دهند. اما اگر اشکالات کار در حدی باشد که تخلف به نظر برسد دبیرکل جامعه، موضوع را به هیأت انتظامی بدوی ارجاع می‌دهد. هیأت بدوی رسیدگی می‌کند و طبق آیین‌نامه انضباطی رأی می‌دهد. اگر رأی هیأت بدوی اخطار یا توبیخ باشد، قطعی است؛ اما در سایر موارد قابل تجدید نظر در هیأت عالی انتظامی است. البته اگر مراجع یا اشخاصی هم در مورد تخلفات اعضای جامعه شکایتی داشته باشند به همین ترتیب در هیأت‌های بدوی و عالی انتظامی قابل رسیدگی است.

آیا در عمل هم کارها به همین روال آرام و منظمی که شما بیان کردید جریان دارد؟ اگر این طور است چرا در جلسه‌ای که چندی پیش با شرکت شرکای مؤسسات حسابرسی تشکیل شد چند نفری از حساب‌رسان شرکت‌کننده به نحوه رسیدگی هیأت‌های انتظامی اعتراض داشتند و می‌گفتند که مورد تخلف به آنها اعلام نشده و هیأت انتظامی رأی غیابی صادر کرده است؟

بورس اوراق بهادار برابر قوانین فعلی می تواند تحت ضوابط مدونی مؤسسات حسابرسی معتمد خود را انتخاب و تحت ضوابط مدونی می تواند هر یک از آنها را از فهرست مؤسسات معتمد حذف کند.

بنابراین، اگر کمیته کیفیتی که در بورس تشکیل شده به اشکالاتی برخورد، ضمن تذکر به مؤسسه حسابرسی، قاعدتاً موضوع را از طریق بورس به جامعه حسابداران رسمی اعلام خواهد کرد و چنانچه تخلفی صورت گرفته باشد که مستلزم تعقیب انضباطی است توسط مراجع انتظامی جامعه در مورد حسابداران رسمی و مؤسسات حسابرسی متخلف تصمیم گیری می شود. البته، اگر حسابداران رسمی در جریان ارائه خدمات خود مرتکب جرایم عمومی بشوند طبعاً در مراجع قضایی هم قابل تعقیب خواهند بود.

ببینید واقعیت این است که در شرکت های پذیرفته شده و سایر مؤسسات، تخلفات و جرایمی اتفاق می افتد که موجب زیان سرمایه گذاران جزء و برخی از کسانی شده که با شرکت دادوستد دارند که با توجه به تلفیق وظایف بازرس و حسابرس، مقامات بورس و سرمایه گذاران انتظار دارند که حسابرسان این تخلفات را تا زمان برخورد یک شرکت با یک بحران جدی مکتوم بدانند. آیا این ناشی از عملکرد ضعیف حسابرسان نیست؟ و اگر هست نظارت مستقیم بورس بر عملکرد مؤسسات حسابرسی لازم نیست؟

در مورد وقوع تخلف در شرکت ها و مکتوم ماندن آن به مدت طولانی با برای همیشه با شما موافقم، واقعیت دارد. عملکرد ضعیف حسابرسان را هم در برخی از موارد رد

استانداردها، پذیرش و کنترل کیفیت و هدف کلی آن ارتقای همکاری بین سازمان بورس اوراق بهادار و حرفه حسابداری است.

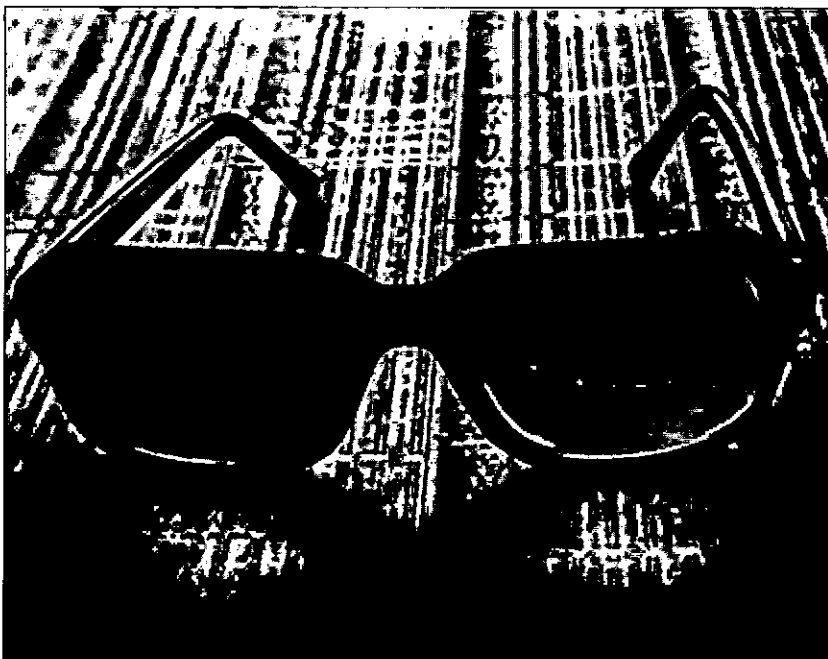
می دانید که سازمان بورس اوراق بهادار می تواند از بین مؤسسات حسابرسی موجود که عضو جامعه حسابداران رسمی ایران هستند تعدادی را به عنوان مؤسسه حسابرسی معتمد بورس انتخاب کند و تنها این مؤسسات اجازه حسابرسی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار را دارند. انتخاب مؤسسات حسابرسی معتمد بورس نیازمند ضوابطی برای پذیرش است و همچنین ضوابطی برای تداوم عضویت و همچنین حذف از فهرست حسابرسان معتمد. اشخاص ذی صلاحیتی را هم می خواهد که این ضوابط را اعمال کنند. کمیته پذیرش هیأت همکاری قرار است در این زمینه بازوی اجرایی سازمان بورس باشد.

می دانید که صورت های مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس همراه با گزارش حسابرس، مهم ترین منبع اطلاعات مالی در مورد این شرکت ها است، اطلاعاتی که در اختیار عامه گذاشته می شود و می تواند در تصمیم گیری آنها مؤثر باشد. کیفیت صورت های مالی تهیه شده توسط شرکت ها و اظهار نظر حسابرس نسبت به آنها از جمله دغدغه های مقامات بورس و کلیه دست اندرکاران بازار سرمایه است. کمیته کنترل کیفیت هیأت همکاری قرار است برای بهبود کیفیت گزارش های حسابرسان و صورت های مالی و گزارش های حسابرسان در مورد شرکت های پذیرفته شده فعالیت کند.

اگر این کمیته اشکالاتی در گزارش حسابرسان معتمد یافت و یا به تخلفاتی توسط آنها برخورد چه می شود؟

به نظر من، طبق قانون و مقررات موجود، مرجع و متولی امور حسابداران رسمی از جمله کنترل کیفیت خدمات آنها، جامعه حسابداران رسمی ایران است. مراجع دیگر و از جمله سازمان بورس اوراق بهادار تنها در قالب مقررات و ضوابط قانونی خاص می توانند در امور مربوط به حسابداران رسمی مداخله کنند. سازمان

نمی‌کنم. اما این که وقوع تخلف در شرکت‌های پذیرفته شده یا نشده فقط از عملکرد ضعیف حساب‌رسان ناشی می‌شود را قبول ندارم. مسئولیت کلیه امور شرکت‌ها از جمله مسئولیت تخلفات واقع شده و جلوگیری نکردن از بروز تخلف در شرکت‌ها با مدیریت آنهاست. حسابرس یا بازرس می‌تواند یک تخلف واقع شده را کشف و گزارش کند.

مسئله این است که چه مکانیسمی برای برخورد با تخلفات مدیریت شرکت‌ها

وجود دارد. در بسیاری از گزارش‌های حساب‌رسان، نکاتی وجود دارد که به وقوع نارسایی یا اشکالی در صورت‌های مالی شرکت اشاره شده است، یعنی اظهار نظر مشروط. در مواردی هم حساب‌رسان به علت اشکالات بنیادی در شرکت، نسبت به صورت‌های مالی نظر مخالف می‌دهند، یعنی اظهار نظر مردود. در بسیاری از این موارد مجامع عمومی شرکت‌ها اصولاً به این نکات توجهی نمی‌کنند، مقامات بورس هم به علت فقدان ضوابط و مقررات نمی‌توانند در مورد مدیریت این شرکت‌ها تصمیم‌گیری کنند. نهایت این است که نماد شرکت را می‌بندند. امیدوارم که با تصویب قانون جدید اوراق بهادار نظارت بر عملکرد مدیریت شرکت‌ها توسط مقامات بورس عملی شود.

مشکل دیگری که وجود دارد نحوه انتخاب حساب‌رسان است. حساب‌رسان را در ظاهر مجمع عمومی شرکت انتخاب می‌کند ولی در باطن این مدیران شرکت‌ها هستند که حساب‌رسان را انتخاب می‌کنند. در نتیجه اگر در گزارش حساب‌رسان مطالب یا شروطی باشد که مدیریت شرکت را به شدت ناراحت کند، حساب‌رسان باید پیه از دست دادن حساب‌رسی سال بعد شرکت را به تنش بماند. این موضوع باعث می‌شود که حساب‌رسان اظهار نظرهای خود را تعدیل کنند.

بسه این ترتیب می‌خواهید بگوئید که نظارت بر عملکرد حساب‌رسان توسط بورس یا مقامات بازار سرمایه لازم نیست؟

خیر، نظارت بر عملکرد حرفه‌ای حساب‌رسان نه تنها ضروری که الزام قانونی است و جامعه حساب‌دازان رسمی ایران ملزم است که این کار را انجام دهد. نظارت بورس یا

سایر مقامات بازار سرمایه هم بر نتیجه کار حساب‌رسان معتمد، یعنی محتوای گزارش‌های حساب‌رسی، می‌تواند بسیار مفید و سازنده باشد و اگر یک مؤسسه حساب‌رسی در ارائه گزارش‌های خود، به دفعات استانداردهای حرفه‌ای را رعایت نکرده باشد، باید از فهرست مؤسسات حساب‌رسی معتمد بورس حذف شود. اما در عین حال لازم است که مشکلات ساختاری مربوط به انتخاب حساب‌رسان و برخورد با مدیران متخلف شرکت‌ها، هم رفع شود.

برخی از مقامات مالیاتی هم از تخلفات حساب‌رسان در مراجع انتظامی مالیاتی شکایت کرده‌اند بسا این کار موافقت می‌کند؟

در مورد شکایت برخی از مقامات مالیاتی از نحوه رسیدگی‌های حساب‌رسان چیزهایی شنیده‌ام؛ اما تردید دارم که مقامات مالیاتی مطالبی را در مورد رسیدگی به تخلفات حساب‌رسان در مراجع انتظامی مالیاتی گفته باشند. چون، مراجع انتظامی مالیاتی طبق قانون و مقررات مربوط، مسئولیت رسیدگی به تخلفات مأموران تشخیص را به عهده دارند. بین مقامات مالیاتی و مشخصاً مأموران تشخیص و حساب‌رسان اختلاف نظرهایی پدید می‌آید که کاملاً طبیعی و ناشی از محتوای کار است. در این مورد اقداماتی در مورد ایجاد هماهنگی‌های لازم بین مقامات مالیاتی و جامعه حساب‌دازان رسمی صورت گرفته و انتظار داریم که شکایات مقامات مالیاتی رفع شود. اما در مورد تخلفات حساب‌دازان رسمی در حساب‌رسی‌های مالیاتی طبعاً موضوع در جامعه حساب‌دازان رسمی و توسط هیأت‌های انتظامی رسیدگی خواهد شد.